

ПРОЄКТ

Антикорупційна програма Вищого антикорупційного суду на 2023 – 2025 роки

I. Засади антикорупційної політики Вищого антикорупційного суду

1. Вищий антикорупційний суд (далі – ВАКС) – постійно діючий вищий спеціалізований суд у системі судоустрою України. Завданням ВАКС є здійснення правосуддя відповідно до визначених законом засад та процедур судочинства з метою захисту особи, суспільства та держави від корупційних і пов'язаних із ними кримінальних правопорушень та судового контролю за досудовим розслідуванням цих кримінальних правопорушень, дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, а також вирішення питання про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави у випадках, передбачених законом, у порядку цивільного судочинства, а також здійснення правосуддя у справах про застосування санкції, передбаченої пунктом 1⁻¹ частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», у порядку адміністративного судочинства.

Враховуючи мету та завдання ВАКС, судді та працівники апарату ВАКС у своїй діяльності займають активну позицію негативного ставлення та засудження будь-яких проявів корупції.

2. Антикорупційна програма ВАКС на 2023 – 2025 рік (далі – Програма) розроблена на виконання вимог статті 19 Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) з дотриманням положень Методології управління корупційними ризиками, затвердженої наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 28.12.2021 № 830/21 та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 17.02.2022 за № 219/37555, положень Методичних рекомендацій щодо підготовки антикорупційних програм органів влади, затверджених рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 19.01.2017 № 31.

Положення Програми підготовлені з урахуванням міжнародних стандартів, визначених Конвенцією ООН проти корупції, Цивільною та Кримінальною Конвенціями про боротьбу з корупцією, Модельним кодексом поведінки державних службовців країн Ради Європи, двох рекомендацій міжнародних антикорупційних моніторингових механізмів, зокрема, групи держав проти корупції (GRECO), а також Антикорупційної мережі Організації економічної співпраці та розвитку для Східної Європи та Центральної Азії.

3. Метою прийняття цієї Програми є удосконалення системи превенції та протидії корупції у ВАКС, підвищення ефективності антикорупційного

комплаєнсу ВАКС та усунення ідентифікованих корупційних ризиків у діяльності ВАКС за допомогою заходів впливу на них.

4. Антикорупційна політика ВАКС, з урахуванням цілей та завдань ВАКС, побудована на принципах:

- верховенства права (формування нульової толерантності до корупції та утвердження культури добросовісності);
- законності (відповідності антикорупційних заходів законодавству України у сфері запобігання та протидії корупції);
- прозорості (відкритості та публічності процесу оцінювання корупційних ризиків, визначення заходів впливу на такі ризики);
- інклюзивності (забезпечення участі громадськості та працівників ВАКС у формуванні антикорупційних стандартів і процедур);
- адаптованості (врахування сфери діяльності ВАКС та його повноважень);
- об'єктивності та неупередженості (врахування суспільних інтересів щодо удосконалення створеної внутрішньої організаційної системи запобігання та виявлення корупції для досягнення мети Програми);
- справедливості (забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення);
- оперативності (своєчасне запровадження належних процедур, які мінімізуватимуть можливі корупційні ризики).

5. Голова ВАКС реалізує антикорупційну політику ВАКС шляхом:

- підтримки напряму запобігання і виявлення корупції у діяльності ВАКС;
- прийняття внутрішніх актів з питань запобігання та протидії корупції, у тому числі, антикорупційної програми та змін до неї;
- забезпечення функціонування в структурі ВАКС сектору з питань запобігання та виявлення корупції апарату ВАКС та головного спеціаліста з питань запобігання та виявлення корупції управління організаційного забезпечення Апеляційної палати ВАКС (далі – уповноважений підрозділ (уповноважена особа) з питань запобігання та виявлення корупції), забезпечення таких підрозділів організаційними, матеріальними та іншими ресурсами, необхідними для ефективного виконання покладених на них завдань;
- забезпечення гарантій незалежності уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) з питань запобігання та виявлення корупції як координаторів виконання Програми;
- здійснення загального контролю за виконанням Програми, аналізу ефективності управління корупційними ризиками;
- прийняття рішення щодо проведення оцінювання корупційних ризиків у діяльності ВАКС, утворення робочої групи, наділення її відповідними повноваженнями;

- забезпечення ресурсами, необхідними для ефективного управління корупційними ризиками та сприяння постійному удосконаленню процесів управління корупційними ризиками;

- своєчасного реагування на можливі факти порушень положень Програми, корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції».

6. Уповноважений підрозділ (уповноважена особа) з питань запобігання та виявлення корупції в рамках повноважень виконує завдання та функції, спрямовані на реалізацію антикорупційної політики ВАКС, зокрема:

- розроблення, організація та контроль за проведенням заходів щодо запобігання корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаним з корупцією;

- організація роботи з оцінки корупційних ризиків у діяльності ВАКС, підготовка заходів щодо їх усунення, розробка антикорупційної програми ВАКС, змін до неї, подання на погодження та моніторинг її виконання;

- надання методичної та консультаційної допомоги, організація та проведення навчальних заходів з питань додержання законодавства щодо запобігання корупції;

- здійснення заходів із запобігання, виявлення конфлікту інтересів, сприяння його врегулюванню, інформування Голови ВАКС та Національного агентства з питань запобігання корупції про виявлення конфлікту інтересів та заходи, вжиті для його врегулювання;

- контроль за дотриманням працівниками ВАКС положень фінансового контролю, визначених Законом України «Про запобігання корупції»;

- здійснення повноважень у сфері захисту викривачів, забезпечення каналів повідомлення про корупцію, розгляд повідомлень про корупцію;

- візування проектів актів з основної діяльності, адміністративно-господарських питань, кадрових питань (особового складу) для виявлення та усунення можливих корупціогенних факторів.

7. В контексті антикорупційної політики ВАКС, важливим аспектом є належне виконання антикорупційних програм. Попередня Антикорупційна програма ВАКС на 2021 – 2022 роки була затверджена наказом Вищого антикорупційного суду від 13.04.2021 № 21 (у редакції наказу Вищого антикорупційного суду від 15.06.2021 № 34) та погоджена наказом Національного агентства з питань запобігання та виявлення корупції від 14.05.2021 № 260/21.

Відповідно до розділу IV Антикорупційної програми ВАКС на 2021 – 2022 роки, моніторинг та оцінка виконання цієї програми здійснювалася щоквартально. Повноваження щодо моніторингу цієї програми було покладено на сектор з питань запобігання та виявлення корупції апарату ВАКС, головного спеціаліста з питань запобігання та виявлення корупції управління з організаційного забезпечення Апеляційної палати ВАКС апарату ВАКС та комісію з оцінки корупційних ризиків у діяльності ВАКС (далі – комісія).

За результатами моніторингу було видано низку звітів, що були затверджені протоколами засідань комісії та погоджені Головою ВАКС. Всі звіти за результатами моніторингу виконання попередньої Антикорупційної програми було оприлюднено на вебсайті ВАКС, посилання: https://hcac.court.gov.ua/hcac/pokazniki-diyalnosti/monitoring_results/.

Додатково, звіти з виконання Антикорупційної програми ВАКС на 2021 – 2022 роки були подані до Національного агентства з питань запобігання корупції шляхом заповнення відповідної форми в особистому кабінеті на Антикорупційному порталі уповноважених осіб.

За результатами здійснених моніторингів упродовж виконання Антикорупційної програми встановлено, що заходи з усунення корупційних ризиків в діяльності ВАКС були виконані в повний мірі.

Разом з тим, в рамках підготовки Антикорупційної програми ВАКС на 2023 – 2025 роки, під час оцінювання корупційних ризиків було встановлено доцільність перенесення низки ризиків, визначених у попередній Антикорупційній програмі, до нової програми з урахуванням їх актуальності та з метою продовження здійснення заходів з їх усунення.

8. В рамках антикорупційної політики ВАКС, з метою превенції та протидії корупції у ВАКС розроблено внутрішні акти антикорупційного спрямування, зокрема:

- Порядок перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій, відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій у Вищому антикорупційному суді, затверджений наказом Вищого антикорупційного суду від 20.08.2019 № 48 (у редакції наказу Вищого антикорупційного суду від 30.12.2021 № 80);

- Положення про порядок передачі подарунків та зберігання подарунків, одержаних уповноваженими особами Вищого антикорупційного суду як подарунки державі, затверджений наказом Вищого антикорупційного суду від 22.07.2020 № 34;

- Порядок організації роботи з повідомленнями про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», які надходять до Вищого антикорупційного суду, затверджений наказом Вищого антикорупційного суду від 10.08.2021 № 43;

- Положення щодо заохочення викривачів та формування культури повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», затверджений наказом Вищого антикорупційного суду від 30.12.2021 № 79;

- Доручення керівника апарату «Щодо залучення уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) з питань запобігання та виявлення корупції до візування проєктів актів з основної діяльності,

адміністративно-господарських питань, кадрових питань (особового складу)» від 22.07.2022 № 5/22.

9. Важливим аспектом реалізації антикорупційної політики ВАКС є визначення чітких завдань, заходів, строків виконання та очікуваних результатів її здійснення. Так, відповідно, для удосконалення системи превенції та протидії корупції у ВАКС, як додаток до Програми, розроблено «Завдання і заходи реалізації антикорупційної політики ВАКС» (Додаток 1).

II. Оцінювання корупційних ризиків

1. З метою ідентифікації корупційних ризиків у діяльності ВАКС, на підставі наказу Вищого антикорупційного суду «Про проведення оцінювання корупційних ризиків у діяльності Вищого антикорупційного суду» від 26.12.2022 № 50, було розпочато процес оцінювання корупційних ризиків у форматі самооцінки.

2. На підставі наказу Вищого антикорупційного суду «Про утворення робочої групи з оцінювання корупційних ризиків у діяльності Вищого антикорупційного суду» від 25.01.2023 № 4, було ліквідовано комісію з оцінки корупційних ризиків та утворено робочу групу з оцінювання корупційних ризиків у діяльності ВАКС (далі – робоча група), затверджено персональний склад та положення. До складу робочої групи були включені працівники самостійних структурних підрозділів ВАКС, які за своїми діловими, моральними якостями та професійним рівнем, здатні забезпечити об'єктивні та неупереджені результати оцінювання корупційних ризиків. Також до робочої групи долучився експерт у сфері запобігання та протидії корупції, що володіє спеціальними знаннями у сфері діяльності ВАКС – керівник юридичного відділу громадської організації «Трансперенсі Інтернешнл Україна».

3. 6 лютого 2023 року було проведено перше засідання робочої групи, в рамках якого проведений вступний тренінг для членів робочої групи, який був присвячений:

- оновленим положенням методології управління корупційними ризиками;
- питанням мети, принципів та процедури оцінювання корупційних ризиків та підготовки антикорупційної програми;
- аналізу законодавчих визначень термінів «корупція», «корупційне правопорушення», «правопорушення, пов'язане з корупцією»;
- огляду корупційних ризиків, визначених в антикорупційній програмі за попередній період, стану їх мінімізації та усунення;
- вимогам до процесу документування результатів діяльності робочої групи на кожному етапі оцінювання корупційних ризиків.

Додатково, робочою групою було складено «План оцінювання корупційних ризиків та підготовки антикорупційної програми Вищого антикорупційного суду на 2023 – 2025 роки».

4. В рамках дослідження середовища ВАКС та визначення обсягу оцінювання корупційних ризиків робочою групою в межах компетенції було:

- визначено основні функції ВАКС та активи ВАКС, що становлять значну економічну цінність;
- встановлено внутрішні та зовнішні заінтересовані сторони ВАКС, здійснено аналіз характеру їх відносин з ВАКС;
- складено та проаналізовано перелік нормативно-правових та організаційно-розпорядчих актів, що регулюють діяльність ВАКС;
- здійснено аналіз заходів усунення корупційних ризиків у діяльності ВАКС за попередньою антикорупційною програмою та оцінки їх ефективності;
- проведено анонімне опитування (анкетування) зовнішніх та внутрішніх заінтересованих сторін, здійснено аналіз та узагальнення отриманої інформації;
- здійснено аналіз результатів внутрішніх аудитів, проведених за попередні роки роботи ВАКС;
- здійснено аналіз звернень і скарг на діяльність ВАКС та працівників ВАКС;
- проаналізовано матеріали дисциплінарних проваджень щодо працівників ВАКС;
- здійснено аналіз відомостей, які містяться у відкритих інформаційних системах, реєстрах і базах даних, у тому числі, у Єдиному державному реєстрі осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;
- здійснено дослідження аналітичних матеріалів за результатами аналізу корупційних ризиків, проведеного Національним агентством з питань запобігання корупції, а також аналітичних матеріалів інших державних, міжнародних, громадських інституцій з питань запобігання та протидії корупції та з інших питань, які пов'язані із діяльністю ВАКС;
- проаналізовано відомості засобів масової інформації, соціальних мереж, інших відкритих джерел інформації про можливі факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень працівниками ВАКС та працівниками інших судів.

5. Керуючись принципами достатності інформації та інклюзивності, до процесу ідентифікації корупційних ризиків були залучені внутрішні заінтересовані особи та зовнішні заінтересовані сторони. В даному випадку було застосовано метод Делфі, що полягав у зборі думок та ідей за допомогою анонімного опитування, для незалежного та таємного висловлення думок респондентів.

Так, з метою з'ясування внутрішніх заінтересованих сторін (працівників ВАКС) щодо наявності корупційних ризиків у діяльності ВАКС, на робочі пошти працівників та у робочому чаті суду було розіслано посилання на анонімне опитування. Працівникам суду було запропоновано надати відповідь на 25 запитань. Додатково, в низці питань було додано функцію написання «свого варіанту відповіді», якою респонденти активно користувались, що надало змогу встановити особисту думку кожного опитаного.

З метою з'ясування думок зовнішніх зацікавлених сторін ВАКС щодо наявності корупційних ризиків у діяльності ВАКС, на вебсайті суду (https://hcac.court.gov.ua/hcac/pokazniki-diyalnosti/corruption_risks_assess/) було розміщено посилання на анонімне опитування. Додатково, посилання на анонімний опитувальник було розіслано до організацій, що володіють спеціальними знаннями у сфері діяльності ВАКС та у сфері запобігання та протидії корупції:

- ГО «Трансперенсі Інтернешнл Україна»;
- ГО Центр політико-правових реформ;
- Міждисциплінарному науково-освітньому центру протидії корупції в Україні.

6. На початку березня 2023 року за результатами дослідження середовища ВАКС, визначення обсягу оцінювання корупційних ризиків та на підставі зібраної інформації, що була висвітлена у відповідних аналітичних довідках, за кожним із напрямків аналізу членами робочої групи було визначено наступний перелік потенційно вразливих до корупції функцій та процесів у діяльності ВАКС:

- запобігання та виявлення корупції;
- управління персоналом;
- документообіг;
- забезпечення судового процесу;
- планово-фінансова діяльність, бухгалтерський облік та звітність;
- матеріально-технічне забезпечення;
- внутрішній контроль;
- публічні закупівлі.

7. Під час процесу ідентифікації корупційних ризиків у діяльності ВАКС членами робочої групи було проведено аналіз нормативно-правових та організаційно-розпорядчих актів, що регулюють діяльність ВАКС, здійснено моделювання способу (способів) вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, визначення внутрішніх та зовнішніх заінтересованих сторін, які можуть брати участь у їх вчиненні, уповноваженим підрозділом (уповноваженою особою) з питань запобігання та виявлення корупції здійснено індивідуальне спілкування (інтерв'ю) із зовнішніми та внутрішніми заінтересованими особами.

8. 24 березня 2023 року за результатами опрацювання інформації, отриманої під час дослідження середовища ВАКС, ідентифікації, аналізу та визначення рівнів корупційних ризиків, членами робочої групи було підготовлено Реєстр ризиків (Додаток 2). Даний додаток до Програми містить, зокрема, ідентифіковані корупційні ризики, заходи впливу (усунення) таких ризиків та їх етапи, терміни (строки) виконання таких заходів та відповідальних осіб.

III. Навчання, заходи з поширення інформації щодо програм антикорупційного спрямування

1. З метою забезпечення дотримання положень антикорупційного законодавства, формування культури нульової толерантності до корупції та підвищення обізнаності в питаннях превенції та виявлення корупції, уповноваженим підрозділом (уповноваженою особою) з питань запобігання та виявлення корупції організуються та проводяться навчання антикорупційного спрямування для суддів та працівників апарату. Такі навчальні заходи проводяться очно або дистанційно, у формі тренінгів або семінарів.

2. Для визначення тематики та графіку проведення навчальних заходів з питань превенції корупції, як додаток до Програми, розроблено «Програму навчань антикорупційного спрямування ВАКС» (Додаток 3).

3. Серед іншого, уповноважений підрозділ (уповноважена особа) з питань запобігання та виявлення корупції, відповідно до своїх повноважень, організовує та здійснює наступні заходи з поширення інформації щодо програм антикорупційного спрямування:

- оприлюднення на офіційному вебсайті ВАКС та розсилка на робочі пошти працівників ВАКС Програми та додатків до неї;
- розсилка інформаційних матеріалів антикорупційного спрямування на робочі пошти працівників ВАКС;
- розміщення та оновлення інформаційних матеріалів на стендах «Запобігання та виявлення корупції» у приміщеннях ВАКС;
- здійснення консультативно-роз'яснювальної роботи для працівників ВАКС з питань дотримання антикорупційного законодавства.

IV. Моніторинг, оцінка виконання та перегляд антикорупційної програми

1. Здійснення моніторингу, оцінки виконання Програми покладається на уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції. Моніторинг виконання Програми здійснюється не рідше одного разу на півріччя та полягає в перевірці та аналізі інформації щодо повноти та своєчасності виконання заходів, передбачених Програмою. Додатково здійснюється аналіз положень Програми на предмет їх актуальності та відповідності середовищу ВАКС.

2. Для належного здійснення моніторингу виконання Програми відповідальні виконавці, визначені Програмою, щопівроку (до 15 січня та 15 липня) надають уповноваженому підрозділу (уповноваженій особі) з питань запобігання та виявлення корупції інформацію про стан виконання відповідних заходів Програми.

3. Оцінка виконання, передбачених Програмою заходів, визначається за наступними критеріями:

- «виконано» - запланований захід у звітному періоді виконано;
- «частково виконано» - процес виконання запланованого заходу було розпочато у звітному періоді;
- «не виконано» - процес виконання запланованого заходу не розпочато у звітному періоді.

4. За результатами здійсненого моніторингу та оцінки виконання заходів, передбачених Програмою, уповноважений підрозділ (уповноважена особа) з питань запобігання та виявлення корупції щопівроку (до 1 лютого та до 1 серпня) складає відповідний звіт, який надається для погодження Голові ВАКС. Додатково звіт за результатами моніторингу та оцінки виконання заходів, передбачених Програмою оприлюднюється на офіційному вебсайті ВАКС.

5. Програма підлягає перегляду в разі:

- якщо в процесі реалізації заходів, передбачених Програмою, встановлено їх неактуальність, недостатню ефективність;
- якщо буде виявлено нові корупційні ризики у діяльності ВАКС;
- надання пропозицій Національного агентства з питань запобігання корупції щодо вдосконалення (конкретизації) її положень;
- прийняття нормативно-правових актів у сфері запобігання корупції, якими закріплено необхідність внесення змін в чинні антикорупційні програми.

**Завідувач сектору з питань
запобігання та виявлення корупції**

Ксенія ГРОДЗИНСЬКА